

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.288.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 10308 Pana Posła Jarosława Wałęsy, w sprawie renty wdowiej dla osób, które nie osiągnęły powszechnego wieku emerytalnego, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1243) wprowadziła od 1 stycznia 2025 r. nową regułę zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku z prawem do własnego świadczenia o charakterze emerytalno-rentowym. Przepisy ustawy przewidują, że w przypadku zbiegu prawa do powyższych świadczeń, począwszy od 1 lipca 2025 r., jedno z nich wypłacane będzie wdowie lub wdowcowi w całości, a drugie w wysokości 25% (15% w okresie przejściowym, tj. od 1 lipca 2025 r. do 31 grudnia 2026 r.). Tym samym, przywołany akt wprowadza nową regułę zbiegu prawa do nabytej renty rodzinnej, którą wnioskodawcy ustawy nazwali „rentą wdowią”.

Przepisy określają krąg osób uprawnionych do skorzystania z nowej reguły zbiegu prawa do renty rodzinnej z innym świadczeniem emerytalno-rentowym. Wdowy lub wdowcy ubiegający się o ustalenie nowej reguły zbiegu prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku oraz prawa do innego świadczenia emerytalno-rentowego muszą spełnić warunki:

- osiągnięcia wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- pozostawania we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci małżonka;
- nabycia prawa do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nie wcześniej niż 5 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego określonego w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- niewstąpienia w nowy związek małżeński (wypłata świadczeń w zbiegu na zasadach tzw. renty wdowiej będzie ustawała z dniem poprzedzającym dzień zawarcia nowego związku małżeńskiego przez osobę uprawnioną).

Ustawa wprowadza limit pobieranych świadczeń w zbiegu w ramach tzw. renty wdowiej do poziomu trzykrotności najniższej emerytury (od marca 2025 r. 1 878,91 zł), tj. do wysokości 5 636,73 zł.

Wskazane warunki wynikają z konieczności skierowania renty wdowiej do osób najbardziej potrzebujących, które w sposób dotkliwy finansowo odczuły stratę osoby bliskiej, a ze względu na wiek nie mają możliwości samodzielnego poprawienia swojej sytuacji bytowej. Ograniczenia zawarte w ustawie służą skierowaniu prawa do nowej reguły zbiegu do osób, które prawo do renty rodzinnej po zmarłym małżonku nabyły w końcowym okresie swojej

aktywności zawodowej lub po jej ustaniu, a zatem praktycznie utraciły możliwość poprawy swojej sytuacji majątkowej.

Wprowadzenie warunków jest rozwiązaniem kompromisowym, wynikającym z konieczności odpowiedzialnego wdrożenia nowego rozwiązania do systemu emerytalno-rentowego w sposób uwzględniający zarówno oczekiwania wnioskodawców projektu obywatelskiego, jak i możliwości Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz budżetu państwa, z którego dotowany jest FUS.

Renta wdowia nie jest odrębnym świadczeniem, lecz stanowi szczególną instytucję w systemie ubezpieczenia społecznego, tzn. wprowadza uprawnienie do pobierania dwóch świadczeń jednocześnie (jednego w całości, drugiego w części). Ze względu na odmienny od renty rodzinnej charakter tego uprawnienia, ustawodawca inaczej określił warunki uzyskania prawa do pobierania tych dwóch świadczeń, uznając, że osobom, które utraciły partnera na późnym etapie życia trudniej jest dostosować się do nowej sytuacji niż młodszym od nich. Uprawnienie do łączenia dwóch świadczeń stanowi inną konstrukcję prawną niż samodzielne świadczenie, jakim jest renta rodzinna i z tego względu może podlegać odmiennym regułom zarówno w zakresie warunków nabywania uprawnień, jak i ograniczeń, jak w przypadku limitu wysokości pobieranych świadczeń.

Ustawa nie przewiduje możliwości przyznania świadczenia ze względu na stwierdzoną w drodze indywidualnej oceny trudną sytuację materialną. Wynika to stąd, iż świadczenia z powszechnego systemu emerytalno-rentowego nie mają charakteru socjalnego, który zakładałby przyznawanie ich według potrzeb, tylko ubezpieczeniowy, oparty na określonych zasadach. Ich wysokość zależy przede wszystkim od ustawowo określonych warunków.

Należy przy tym pamiętać, że zgodnie z art. 83 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631, z późn. zm.) Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych może, w drodze wyjątku, przyznać świadczenie ubezpieczonym oraz pozostałym po nich członkom rodziny, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty w trybie zwykłym, a nie mogą – ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek – podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem i nie mają niezbędnych środków utrzymania. Wszystkie te warunki muszą być spełnione łącznie. Niespełnienie któregokolwiek z nich wyklucza możliwość przyznania świadczenia w drodze wyjątku.

Przyznanie świadczenia w drodze wyjątku uzależnione jest również od wykazania braku niezbędnych środków utrzymania. „Niezbędne środki utrzymania” nie są - jako przesłanka przyznania świadczenia w drodze wyjątku - zdefiniowane w ustawie emerytalnej. W celu ustalenia tego kryterium należy posiadane środki utrzymania oceniać na tle wysokości najniższej emerytury, która od 1 marca 2024 r. wynosi 1780,96 zł brutto. Jeżeli dochód przypadający na osobę w rodzinie przewyższa kwotę najniższej emerytury przyjmuje się, że wnioskodawca ma zapewnione niezbędne środki utrzymania.

Przywołany przepis może mieć zastosowanie tylko do sytuacji wyjątkowych, gdy wskutek szczególnych okoliczności nie zostały spełnione warunki wymagane do uzyskania świadczenia w trybie zwykłym. Rozpatrzenie prawa do świadczenia w drodze wyjątku może nastąpić po ostatecznym rozstrzygnięciu kwestii dotyczącej uprawnień do świadczeń

w trybie zwykłym. W przytoczonym w interpelacji przykładzie wdowa pobiera świadczenia, nie spełnia jedynie warunku do przyznania jej renty wdowiej. Nie wydaje się zatem, by zachodziła przesłanka przyznania jej w drodze wyjątku prawa do pobierania świadczeń w zbiegu. Wsparcie w sytuacjach opisanych w interpelacji winno być natomiast rozpatrywane w ramach systemu świadczeń socjalnych, a więc świadczeń z zakresu pomocy społecznej czy systemu wsparcia rodziny.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej badane są wszystkie postulaty świadczeniobiorców, również te dotyczące zmiany przepisów emerytalno-rentowych. Zgłaszane uwagi są dla Ministra istotną wskazówką przy podejmowaniu działań zmierzających do doskonalenia systemu emerytalnego.

Jednocześnie, ze względu na fakt, że każda zmiana w systemie emerytalnym niesie ze sobą poważne konsekwencje finansowe i dotyczy wielu osób, wszelkie propozycje nowych rozwiązań dotyczących tego obszaru winny być dokładnie analizowane przed ewentualnym wprowadzeniem ich w życie. Dotyczy to także ewentualnego rozszerzenia kręgu osób uprawnionych do renty wdowiej. W każdym przypadku - biorąc pod uwagę aktualną i prognozowaną sytuację Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - będzie się ono wiązało z koniecznością zwiększenia dotacji z budżetu państwa do funduszu. Z tego powodu kluczowe w tej sprawie pozostaje stanowisko Ministra Finansów i Gospodarki, zgodnie z którym aktualne rozwiązania odpowiadają możliwościom budżetu państwa.

Jednocześnie przypominam, że zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 26 lipca 2024 r. Rada Ministrów dokona w 2028 roku weryfikacji wskaźnika wysokości świadczeń w zbiegu celem oceny możliwości i zasadności jego podwyższenia, uwzględniając na tle sytuacji społeczno-gospodarczej kraju położenie grup uprawnionych przepisami tego aktu do pobierania „renty wdowiej”. Będzie to również okazją do całościowego przeglądu dotyczących jej rozwiązań prawnych - także w zakresie kręgu osób uprawnionych do korzystania z tego rozwiązania.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Aleksandra Gajewska

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/